

The types of professional activity of future specialists of civil defense are established: value-oriented, diagnostic-design, organizational-developmental, managerial-communicative, control-evaluation.

The existence of ecological specifics of professional activity of future civil defense specialists is proved: they are the main subjects of the rescue process and act as carriers of their inherent way of activity (high level of their ecological culture can be shown only in activity of solving ecological problems within professional activity); they are characterized by certain relations that are formed between the representatives of the technosphere in the process of interaction with the natural environment (ecological culture will be manifested in special ecologically dangerous conditions); the ability to be responsible for the results of its activities (environmental culture is able to change the attitude of its carrier to their own activities, its results in accordance with the requirements of the environmental situation); combination in professional activity of knowledge of various scientific branches: ecological, scientific and technical, social and economic.

Key words: features, professional activity, future specialist, civil protection, ecological culture, specifics, functions.

УДК 372.851

Ольга Ровенська

Донбаська державна машинобудівна академія
ORCID ID 0000-0003-3034-3031

Віктор Астахов

Донбаська державна машинобудівна академія
ORCID ID 0000-0002-3346-5475

Ірина Дмитришин

Донбаська державна машинобудівна академія
ORCID ID 0000-0003-4828-2716

DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/366-377

РОЗРОБКА СИСТЕМИ СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ Й ОНОВЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано вимоги існуючих нормативних документів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та методичних рекомендацій провідних університетів щодо розробки освітніх програм. Аналіз попиту на джерела опитування дозволив авторам цієї статті визначити шляхи розробки методики систематичного перегляду й оновлення освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти. Дослідження представляє контекст та зміст діяльності учасників робочої групи, відповідальної за вдосконалення ОП. Дослідники визначили етапи організації процедури публічного обговорення проєкту. Опитування зацікавлених сторін проводилось через поширення онлайн-анкети Google Forms в особистих повідомленнях, розміщення посилань на офіційні веб-сторінки випускаючих кафедр, у мережах Facebook, Telegram та електронних листах. Аналіз відповідей зацікавлених сторін сприяв розробці рекомендацій щодо вдосконалення освітньої програми та налагодження співпраці у навчальному процесі.

Ключові слова: розробка освітньої програми, публічні дебати, акредитація освітньої програми.

Постановка проблеми. Право на отримання освітньої та професійної кваліфікації (або кваліфікацій) через упровадження єдиного комплексу

освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання закріплено в Законі України «Про вищу освіту» (*Закон України «Про вищу освіту», 2014*) від 01.07.2014 р. No 1556-VII (із змінами) та «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» (*Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», 2020*) від 18.12.2019 р. No 392-IX., Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area («Публічна інформація» та «Поточний моніторинг і періодичний перегляд програм» відповідно) (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, 2015*), до ухвалення яких долучилася Україна в 2015 році, для забезпечення якості вищої освіти вирішальним моментом називають процес залучання стейкхолдерів (внутрішніх та зовнішніх), які піклують процес забезпечення якості вищої освіти. Як наслідок, європейські освітні системи вищої освіти постійно демонструють якість, прозорість та довіру й визнання кваліфікацій, освітніх програм та інших складових освітнього процесу у вищій школі. Так, у Стандартах 1.8 та 1.9 («Публічна інформація» та «Поточний моніторинг і періодичний перегляд програм» відповідно) (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, 2015*), йдеться про процес розробки освітніх програм із залучанням студентів та інших стейкхолдерів через зовнішнє експертизування та орієнтування.

Виконуючи вимоги ESG, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти розробило «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (*Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, 2019*), у якому надані головні критерії оцінювання якості освітніх програм вищої школи та освітньої діяльності закладу вищої освіти та ставить їх у відповідність до стандарту вищої освіти, надає рекомендації щодо досягнення вимог стандарту і результатів навчання, що заявлені в програмі. На виконання Критерія 9 «Прозорість та публічність» заклад вищої освіти повинен у термін, не пізніше, як за місяць до затвердження документу, оприлюднити на своєму офіційному веб-сайті проект освітньої програми або внесення змін до неї з тим, щоб отримати пропозиції й зауваження зацікавлених сторін. Зміст програми, який оприлюднюється, має містити інформацію про цілі, результати навчання та компоненти програми, достатні для отримання інформації всіх

зацікавлених осіб. Виходячи із зазначеного, можна зробити висновок про актуальність та важливість розробки методики систематичного перегляду й оновлення освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти, що відповідає вимогам чинного законодавства України.

Аналіз актуальних досліджень. Колектив авторів, у першу чергу, керувався «Методичними рекомендаціями для експертів національного агентства щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми» (*Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми*, 2019), підкритерій 9.2. яких свідчить про необхідність оприлюднення проекту освітньої програми у відкритому доступі для громадського обговорення не пізніше як за місяць до моменту його розгляду, а також складання таблиці пропозицій протягом 7 днів після закінчення процедури обговорення. Цей процес є необхідним задля гарантування процесу подачі зауважень та пропозицій усіх груп стейкхолдерів щодо відповідних проектів. Слід відзначити, що під керівництвом фахівців провідних закладів освіти України, серед яких Київський міжнародний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Сумський державний університет, Львівський національний університет імені І. Франка, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Хмельницький національний університет, Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича та інші, було розроблено методичні рекомендації, які стосуються саме методики розробки освітніх програм із урахуванням вимог Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Основні уточнення стосуються напрямів взаємодії з випускниками та роботодавцями для уточнення вимог щодо компетентності випускника та оцінки обраних технологій якості підготовки та реалізації освітньої програми (Бугров, 2018; Захарченко, 2014).

Базові групи стейкхолдерів, на думку авторів положень про розробку освітньої програми, мають включати в себе здобувачів вищої освіти, випускників, роботодавців та науково-педагогічних працівників (*Відомості про самооцінювання освітньої програми*, 2021; *Методичні рекомендації до складання та оновлення освітніх програм (ОП). Порядок затвердження та моніторинг освітніх програм*, 2019; *Методичні рекомендації щодо розробки освітніх програм у Київському міжнародному університеті*, 2019). Процес обговорення освітньої програми має бути забезпечений групою розробників проекту і документально підтверджуватися протоколами засідань, форумів, анкетуваннями, опитувальними листами та іншими

документами (Мирончук, 2016; Холін, 2014), а також забезпечуватися результатами у вигляді відгуків, побажань, підтримкою та іншими паперами (Головенкін, 2018).

Мета роботи – розробка ефективної методики перегляду й оновлення освітніх програм, за якими відбувається підготовка здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти.

Методи дослідження. На першому етапі роботи освітня програма оприлюднюється на офіційному сайті закладу вищої освіти та офіційних сторінках в основних соцмережах. На другому етапі роботи, виходячи з аналізу популярних ресурсів для анкетування та соціальних опитувань (Typeform, SurveyMonkey, Google Forms, Testograf та інші (див. табл. 1), автори визначили макет онлайн-конструктора анкети, призначеної для визначення недоліків та збору пропозицій щодо покращення освітньої програми.

Таблиця 1

Переваги та недоліки сервісів збору інформації

Сервіс	Основні переваги	Недоліки
Typeform	проста інтеграція з Exel, Word, PowerPoint	обмежені можливості конструктору форм, відсутність безкоштовного тарифу
SurveyMonkey	наявність безкоштовного тарифу, наявність мобільної версії, можливість інтеграції на сайт	складність налаштування
Google Form	вільний доступ, простий інтерфейс, функція звітності, що підтримує таблиці	відсутня можливість онлайн використання
Testogra	розвинутий функціонал, можливість брендингу	відсутня безкоштовна версія обмежений безкоштовний тариф
Sogosurvey	підтримка логіки, модуль звітності	потужний обмежені можливості в безкоштовній версії
Survio	велика кількість шаблонів, зручні способи доставки анкет	

У якості інструменту анкетування, авторами було обрано Google Forms, оскільки даний ресурс вигідно вирізнявся серед наведених підтримкою значної кількості каналів комунікації, зручними функціями звіту та експорту й можливістю вільного доступу.

Другий етап розробки процедури обговорення освітньої програми включав у себе розробку контексту та змісту питань Google Forms, які забезпечили би їх відповідність цілям обговорення. Питання 1-3 стосуються з'ясування відповідності освітньої програми вимогам галузевих стандартів та Стандартів (рекомендацій) із забезпечення якості вищої освіти в Європейських країнах. Конструктивний зміст питань 4-5 присвячено аналізу структури освітньо-професійної програми. Група питань 6-9 стосується забезпечення обговорення змісту освітньої програми до вимог, висунутих до неї під час проведення акредитації Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (*Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми, 2019; Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, 2019*) (табл. 2).

Таблиця 2

Питання 1–10 Google Forms «Перегляд та оновлення освітньої програми»

1. Наскільки, на Ваш погляд, чітко сформульовано цілі ОП, їх взаємозв'язок із місією та стратегією закладу вищої освіти?				
1	2	3	4	5
2. Чи враховує ОП тенденції розвитку спеціальності і галузевий контекст, тенденції розвитку ринку праці, регіональний контекст та досвід аналогічних вітчизняних та іноземних ОП?				
1	2	3	4	5
3. Чи відповідає ОП Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти?				
1	2	3	4	5
4. Чи відповідає ОП вимогам до обсягу програми, визначеним статтею 5 Закону України «Про вищу освіту»?				
1	2	3	4	5
5. Наскільки чіткою, логічною та доцільною є структура ОПП?				
1	2	3	4	5
6. Наскільки зміст ОП відповідає визначеній для неї предметній сфері?				
1	2	3	4	5
7. Чи забезпечує ОП формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти?				
1	2	3	4	5
8. Наскільки ОП забезпечує набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям програми?				
1	2	3	4	5
9. Наскільки ОП враховує вимоги Національної рамки кваліфікацій?				
1	2	3	4	5
10. Уважить, будь ласка, до якої з базових груп стейкхолдерів Ви належите:				
здобувачі вищої освіти	роботодавці	науково-педагогічні працівники	випускники	

Розроблена процедура анкетування, яка була сконструйована в середовищі Google Forms під назвою «Перегляд та оновлення освітньої програми», поширювалась серед всіх груп стейкхолдерів через посилання в мережі на особисті месенджери Viber, WhatsApp, Facebook Messenger, Telegram, шляхом розміщення посилання на офіційній сторінці Facebook кафедри та через електронну пошту.

На третьому етапі роботи узгоджується склад робочої групи відповідальної за перегляд і оновлення освітньої програми й розробляється план чергових засідань. Рекомендовано до складу робочої групи включати представників усіх груп стейкхолдерів у рівнозначних частинах, гаранта спеціальності та керівника групи забезпечення. Під час обговорення має бути зазначено мету освітньої програми, представлено обов'язкову й вибіркочу складові освітнього компоненту та складено протокол зустрічі, у який вносяться відповідні пропозиції щодо покращення ОП.

Четвертий етап передбачає переробку освітньої програми з метою вдосконалення та оприлюднення звіту.

Результати. Над створенням освітньо-професійної програми «Середня освіта (Математика)» із спеціальності 014 («Середня освіта (Математика)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» другого рівня вищої освіти (рік розробки 2019-2020) працював колектив викладачів Донбаської державної машинобудівної академії, а також стейкхолдери програми. У січні 2021 року освітню програму було розміщено на офіційному сайті закладу вищої освіти з метою перегляду та оновлення.

Упродовж одного місяця через Google Forms представниками робочої групи, відповідальної за перегляд та оновлення освітньо-професійної програми «Середня освіта (Математика)» було отримано 27 відгуків. Розподіл наданих відгуків за основними групами стейкхолдерів представлено на рис. 1.

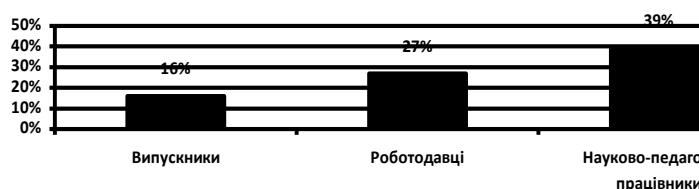

Рис. 1. Розподіл наданих відгуків за основними групами стейкхолдерів

Відгуки основних груп стейкхолдерів розподілилися таким чином: здобувачі вищої освіти надали 5 відгуків (3 відгуків надали студенти Донбаської державної машинобудівної академії та 2 відгуків отримано від

студентів Донбаського державного педагогічного університету), випускники спеціальності 014 «Середня освіта (Математика)» надали 5 відгуків (по 1 відгуку надано учителями математики Слов'янської ЗОШ I-III ст. № 12 та Краматорської ЗОШ I-III ст. № 25 і № 35, а 2 відгука надійшло від учителів математики НВК «ЗОШ I-III ст. – ДНЗ» Костянтинівської міської ради). Відгуки роботодавців та їхні рекомендації пролунали від завідувачки кафедри вищої математики та комп'ютерних технологій Інституту хімічних технологій СХУ ім. В. Даля (м. Рубіжне); директорки Краматорської ЗОШ I-III ст. № 6 та директорки НВК «ЗОШ I-III ст. – ДНЗ» Костянтинівської міської ради. Науково-педагогічні працівники також надавали 11 відгуків, серед яких викладачі кафедри математики та моделювання Донбаської державної машинобудівної академії (3 відгука), кафедри вищої та прикладної математики ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» (2 відгука), кафедри математики та методики її навчання Криворізького державного педагогічного університету (2 відгуки), кафедри математичної статистики Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (1 відгук) та кафедри математики та інформатики Донбаського державного педагогічного університету (3 відгуки). Таким чином, можна вважати, що запропонована методика опитування є прозорою та ефективною.

Результати опитування можна підсумувати таким чином (рис. 2): найбільш високу оцінку отримано від випускників та роботодавців (по 81 % та 73 % відповідно з кожного із 9 запитань анкети). 72 % студентів також дали позитивну відповідь на кожне із запитань анкети. Найбільш критично дану анкету оцінили науково-педагогічні працівники (лише 37 % з них надали абсолютно позитивну рецензію проєкту). У цілому, більше половини стейкхолдерів (загалом 69 % респондентів) надали позитивну оцінку проєкту, а 68 % з них залишили свої побажання та пропозиції щодо вдосконалення освітньої програми. Найбільше пропозицій стейкхолдерів стосувалися структурування компонент освітньо-професійної програми.

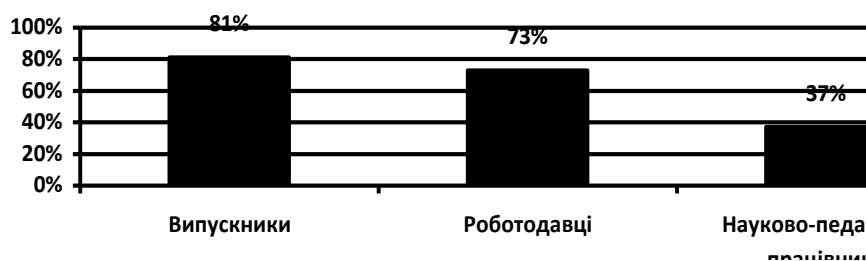

Рис. 2. Порівняння кількості абсолютно позитивних оцінок проєкту освітньо-професійної програми за основними групами стейкхолдерів.

У лютому 2021 року відбулося засідання робочої групи, відповідальної за перегляд та оновлення освітньої програми, на якому складено план чергових засідань. Робочою групою проаналізовано всю множину коментарів, пропозицій і рекомендацій.

Під час обговорення гарантом ОП було представлено обов'язкову та вибіркочу складові освітнього компоненту, покликаним якого є забезпечення формування відповідних компетентностей і програмних результатів навчання та реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій студентів під час професійно-практичної підготовки здобувачів другого (магістерського) РВО до професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Під час засідання роботодавці та представники роботодавців підтримали доцільність збільшення практичної підготовки майбутніх фахівців (відповідні пропозиції внесено до протоколу зустрічі). Цікавим був виступ представниці роботодавця, яка висловила побажання щодо вибіркової складової освітнього компоненту програми та запропонувала декілька навчальних дисциплін широкого вибору для набуття соціальних навичок «soft skills» (відповідні пропозиції внесено до протоколу зустрічі). Крім того, гарант ОП звернув увагу на нову редакцію Національної рамки кваліфікацій (системний і структурований за компетентностями опис кваліфікацій рівнів) та необхідність урахування загальних та професійних компетентностей, зазначених у (новому) «професійному стандарті». Викладачами випускових кафедр було внесено також низку пропозицій щодо перерозподілу дисциплін між обов'язковою та вибірковою складовими освітнього компоненту ОП (відповідні пропозиції внесено до протоколу зустрічі).

За результатами зустрічі складено протокол, у який внесено відповідні пропозиції щодо покращення ОП. Таблицю пропозицій та звіт опубліковано на офіційній сторінці кафедри.

Висновки. Сприяння спільному розумінню процесів якості викладання та навчання у вищій освіті для всіх стейкхолдерів, незважаючи на кордони – в цьому і полягає головна мета «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти» (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, 2015*). Досягнення мети студентоцентрованого навчання та викладання можливе в разі створення умов для громадського обговорення проекту освітньої програми із залученням усіх зацікавлених сторін.

У роботі розроблено методику перегляду й оновлення освітньої програми шляхом опитування через онлайн-конструктор анкет Google Forms та подальшої діяльності робочої групи. Результати дослідження

підтверджують ефективність розробленої методики, основні переваги якої полягають у такому:

1. Процедура обговорення освітньої програми охоплює широке коло опитуваних. Це досягається автоматизованим, ефективним і простим методом поширення анкети.

2. Реалізація принципу студентоцентрованого навчання досягається шляхом опитування значної кількості здобувачів вищої освіти через інтерфейс Google Forms.

3. Надпроста можливість зручного збору результатів анкетування через систему оповіщень та можливість відправлення листів окремим групам стейкхолдерів.

4. Аналіз та систематизація результатів обговорення по багатьом напрямкам досягається завдяки розширеній статистиці відповідей.

5. Можливість серйозного опрацювання пропозицій та побажань завдяки подальшій діяльності робочої групи з масивом коментарів.

Перспективи подальших досліджень полягають в оптимізації розробленої методики систематичного перегляду та оновлення освітньої програми шляхом розширення кола учасників робочої групи та вдосконалення формату засідань.

ЛІТЕРАТУРА

Бугров, В. А., Гожик, А. П., Щеглюк, Д. В. (2018) *Акредитація освітніх програм (за матеріалами проекту QUAERE): методичний посібник*. Київ: ВПЦ «Київський університет» (Bugrov, V. A., Gozhik, A. P., Scheglyuk, D. V. (2018). *Accreditation of educational programs (for materials to the QUAERE project): a methodical handbook*. Kyiv: VOC «Kiev University»).

Відомості про самооцінювання освітньої програми. Режим доступу: <https://knau.kharkov.ua>. (*Information on self-assessment of the educational program*).

Головенкін, В. П. (2018). *Освітні програми: Рекомендації до розроблення*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського (Holoventkin, V. P. (2018). *Educational programs: Recommendations for development*. Kyiv: KPI named after Igor Sikorsky).

Гурняк, І. А. (2018). Використання Google Forms і Microsoft Forms в процесі навчання. *Фізико-математична освіта*, 2 (16), 40-45 (Gurnyak, I. A. (2018). Using Google Forms and Microsoft Forms in the learning process. *Physical and mathematical education*, 2 (16), 40-45).

Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (*Law of Ukraine "On Higher Education"*).

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text> (*Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Improving Educational Activities in the Sphere of Higher Education"*).

Захарченко, В. М., Луговий, В. І., Рашкевич, Ю. М., Таланова, Ж. В. (2014). *Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації*. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети»

- (Zakharchenko, V. M., Lugovy, V. I., Rashkevich, Yu. M., Talanova, Zh. V. (2014). *Development of educational programs. Guidelines*. Kyiv: State Enterprise "Priorities").
- Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%96%CC%88%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D1%96%D0%B2.pdf>. (Methodological recommendations for experts of the National Agency on the application of the Criteria for evaluating the quality of the educational program).
- Методичні рекомендації до складання та оновлення освітніх програм (ОП). Порядок затвердження та моніторинг освітніх програм. Режим доступу: http://diit.edu.ua/upload/files/shares/public_disc/metod_recomend.pdf. (Methodological recommendations for compiling and updating educational programs (EP). Procedure for approval and monitoring of educational programs).
- Методичні рекомендації щодо розробки освітніх програм у Київському міжнародному університеті. Режим доступу: https://kymu.edu.ua/upload/pdf_files/metodychni_rekomendatsiyi_shchodo_rozrobky_osvitnikh_prohram.pdf (Methodological recommendations for the development of educational programs at Kyiv International University).
- Мирончук, Н. М., Антонова, О. Є., Янович, Л. М., Васильєва, Л. А. (2016). *Освітня програма: вимоги та методика розроблення: методичні рекомендації*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка (Myronchuk, N. M., Antonova, O. Ye., Yanovych, L. M., Vasilieva, L. A. (2016). *Educational program: requirements and methods of development: guidelines*. Zhytomyr).
- Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#n14> (Regulations on accreditation of educational programs, according to which the training of applicants for higher education is carried out).
- Рубаюк, Н.В. Опыт организации олимпиад с применением Google Форм. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VchdpuP_2018_156_30.pdf. (Rubaiuk, N. V. *Experience in organizing Olympiads using Google Forms*).
- Холін, Ю. В., Кравцов, С. О., Маркова, Т. О. (2014). *Сучасні підходи до побудови освітніх програм. Методичні матеріали*. Харків (Kholin, Yu. V., Kravtsov, S.O., Markova, T. O. (2014). *Modern approaches to the construction of educational programs. Methodical materials*. Kharkiv).
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area* (2015). Режим доступу: https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf.
- Vasantharaju N., Harinarayana, N. S. (2016). Online survey tools: A case study of Google Forms. *CONFERENCE 2016, Scientific, Computational & Information Research Trends in Engineering, GSSS-IETW, Mysore*. Режим доступу: <https://www.researchgate.net/publication/326831738> Online survey tools A case study of Google Forms.

РЕЗЮМЕ

Ровенская Ольга, Стахов Виктор, Дмитришин Ирина. Разработка системы систематического пересмотра и обновления образовательных программ подготовки соискателей высшего образования.

В статье проанализированы требования существующих нормативных документов Национального агентства по обеспечению качества высшего образования и методических рекомендаций ведущих университетов по разработке образовательных программ. Анализ спроса на источники опроса позволил авторам этой статьи определить пути разработки методики систематического пересмотра и обновления образовательных программ подготовки соискателей высшего образования. Исследование представляет контекст и содержание деятельности участников рабочей группы, ответственной за совершенствование ОП. Исследователи определили этапы организации процедуры публичного обсуждения проекта. Опросы заинтересованных сторон проводилось через распространение онлайн-анкеты Google Forms в личных сообщениях, размещение ссылок на официальные веб-страницы выпускающих кафедр, в сетях Facebook, Telegram и электронных письмах. Анализ ответов заинтересованных сторон способствовал разработке рекомендаций по совершенствованию образовательной программы и налаживанию сотрудничества в учебном процессе.

Ключевые слова: разработка образовательной программы, публичные дебаты, аккредитация образовательной программы.

SUMMARY

Rovenska Olha, Astahov Viktor, Dmytryshyn Iryna. Development of a system of systematic review and updating of educational programs for higher education applicants.

The article analyzes the requirements of the existing regulations of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education and guidelines of leading universities for the development of educational programs. An educational program is a system of educational components at the appropriate level of higher education within the specialty, which determines the requirements for the level of education of persons who can start studying under this program, the list of disciplines and the logical sequence of their study, the number of ECTS credits required for this program, as well as the expected learning outcomes (competences) that must be mastered by the applicant for the appropriate degree of higher education. Current regulations provide for the evaluation of the educational program and/or educational activities of a higher education institution under this program for compliance with higher education standards; ability to meet the requirements of the standard and achieve the learning outcomes stated in the educational program; achievement of the learning outcomes declared in the educational program. The key goal of "Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area" is promoting a common understanding of quality assurance in teaching and learning, across borders and boundaries between all stakeholders. Significant progress in achieving this goal, in particular in the direction of student-centered learning and teaching, can be achieved through public discussion of the draft educational program with the involvement of all stakeholders. The analysis of the demand for survey sources allowed the authors of this article to identify ways to develop methods for systematic review and update of educational programs for higher education. The study presents the context and content of the activities of the members of the working group responsible for improving the OP. The researchers identified the stages of organizing the procedure of public discussion of the project. The stakeholder survey was conducted through the dissemination of the Google Forms online questionnaire in personal messages, links to the official websites of the graduating departments, on Facebook, Telegram and e-mails. The analysis of stakeholder

responses contributed to the development of recommendations for improving the educational program and establishing cooperation in the educational process.

Key words: *educational program development, public debates, educational program accreditation.*

УДК 378.147

Валентина Харламенко

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
ORCID ID 0000-0002-5952-0102

Оксана Гузенко

КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
ORCID ID 0000-0003-2080-6178

DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/377-388

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті проаналізовано теоретичні аспекти професіоналізації майбутніх педагогів у процесі їх підготовки в закладах вищої освіти. Виокремлено принципи відкритої освіти, охарактеризовано методологію освітнього процесу, концептуальні положення професіоналізації, основні підсистеми, покладені в основу професіоналізму. Досліджено функції освітнього процесу, що сприяють професійному зростанню майбутнього фахівця. Авторами схарактеризовано особистісний професіогенез майбутнього фахівця педагогічної справи через визначені напрями, професійний супровід майбутнього педагога, динаміку професійного становлення особистості через основні стадії. Приводиться орієнтовна модель професіоналізації, ключові положення, що базуються на визначених професійних і особистісних компетентностях.

Ключові слова: *професійна підготовка, методологія освітнього процесу, професійний супровід майбутнього педагога, особистісний професіогенез, професіоналізм, модель професіоналізації, компетентності.*

Постановка проблеми. Пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного й культурного розвитку Української держави є система вищої освіти. Сьогодення висуває нові вимоги до якості професійної підготовки майбутнього педагога, при цьому надає й нові можливості для отримання якісної освіти. Від професіоналізму викладача, його компетентності, досвіду, педагогічної майстерності залежить успіх освітянської справи.

Щороку натовпи бакалаврів і магістрів виходять із дверей alma mater, сподіваючись і розраховуючи на нове доросле життя, успішне працевлаштування, стрімку кар'єру. Й часто так буває, що їх сподівання не виправдовуються, далеко не всі одразу ж влаштовуються працювати за фахом, а багато й зовсім на невизначений термін затримуються на біржі праці в статусі безробітних. Чому це відбувається? Відразу після ЗВО працевлаштуватися на роботу за фахом стало складним випробуванням після скасування обов'язкового розподілу. Роботодавцям важливий досвід, який ЗВО не завжди дає. Крім того, їм важлива якість отриманої випускником